

ЗБОРНИК МАТИЦЕ СРПСКЕ ЗА СЦЕНСКЕ УМЕТНОСТИ И МУЗИКУ

44

Уредништво

Др ЗОРАН Т. ЈОВАНОВИЋ

(главни и одговорни уредник)

Др МИРЈАНА ВЕСЕЛИНОВИЋ ХОФМАН, др КАТАЛИН КАИЧ,
др ДУШАН МИХАЛЕК (Израел), др ДАНИЦА ПЕТРОВИЋ (заменик главног и
одговорног уредника), др ДУШАН РЊАК, др Јадвига СОПЧАК
(JADWIGA SOB CZAK, Пољска), академик ДИМИТРИЈЕ СТЕФАНОВИЋ

НОВИ САД
2011

САДРЖАЈ CONTENTS

СТУДИЈЕ, ЧЛАНЦИ, РАСПРАВЕ STUDIES, ARTICLES, TREATISES

ИГОР РАДЕТА Функција музике у драматуршкој концепцији филмске трилогије <i>Господар Ђрсџенова</i>	9
IGOR RADETA Function of music in the dramaturgic concept of the film trilogy <i>The Lord of the Rings</i>	25
Мр КСЕНИЈА ШУКУЉЕВИЋ МАРКОВИЋ Стваралаштво Бојана Ступице – Поводом сто година од рођења и четрдесет година од смрти	27
KSENIJA ŠUKULJEVIĆ MARKOVIĆ, MA Bojan Stupica – One hundred years since his birth and forty years since his death	63
БИЉАНА В. ЈОВАНОВИЋ Рефлекси усмене поезије и традиционалне културе у драми <i>Пуџујуће позориште „Шопаловић“</i> Љубомира Симовића	65
BILJANA V. JOVANOVIĆ Reflections of oral poetry and traditional culture in the drama <i>Travelling Theatre “Šopalović”</i> by Ljubomir Simović	81
ТОМИСЛАВ ИРИЧАНИН Нушић и Гогољ	83
TOMISLAV IRIČANIN Nušić and Gogol	91
Др ВЕСНА КРЧМАР Младен Лесковац – позоришни критичар	93
VESNA KRČMAR, PhD Mladen Leskovac – theater critic.	103
БИСЕРКА РАЈЧИЋ Пољска драма и позориште у време транзиције	105
BISERKA RAJČIĆ Polish drama and theater at the time of transition	112

Мр МАРИЈАНА КОКАНОВИЋ МАРКОВИЋ Српски и словенски балови у Бечу и Штраусова гостовања у „дунавским“ земљама (1847)	115
MARIJANA KOKANOVIĆ MARKOVIĆ, MA Serbian and Slavic balls in Vienna and Strauss' stays in the Danube countries (1847)	129
Мр АЛЕКСАНДАР ВАСИЋ Рецепција авангардне музике у међуратном Београду: пример часописа <i>Музика</i> и <i>Гласник музичкој друштва „Станковић“</i> / <i>Музички гласник</i>	133
ALEKSANDAR VASIĆ, MA Reception of avant-garde music in Belgrade between the two wars: the example of journals <i>Music</i> and <i>The Herald of the Musical Association</i> “ <i>Stanković</i> “ / <i>Music Herald</i>	151

СЕЋАЊА, ГРАЂА, ПРИЛОЗИ
MEMOIRS, MATERIALS, CONTRIBUTIONS

Др КАТАРИНА ТОМАШЕВИЋ Прилог за биобиблиографију: Петар Коњовић (1883–1970)	153
KATARINA TOMAŠEVIĆ, PhD A contribution to the bio-bibliography of Petar Konjović (1883–1970)	164
ДАНИЕЛА ВЕСИЋ Драгутин Блажек као музички писац	165
DANIELA VESIĆ Dragutin Blažek as a writer about music	184
МАРГАРИТА ПЕТРОВИЋ <i>Седм лаких комада</i> Марине Абрамовић	185
MARGARITA PETROVIĆ <i>Seven Easy Pieces</i> by Marina Abramović	195

ПРИКАЗИ
REVIEWS

Др ДАНКА ЛАЈИЋ МИХАЈЛОВИЋ Миодраг А. Васиљевић, <i>Народне њесме из Војводине</i> , приредио проф. др Драгослав Девић, Матица српска – Завод за културу Војводине, Нови Сад 2009	197
---	-----

Др ДРАГАНА ЧОЛИЋ БИЉАНОВСКИ Јелица Стевановић, <i>Нушић и кријивика (на примеру поштовки „Госпође министарке“ на сцени Народној позоришћа у Београду 1929–2007)</i> , „Нушићеви дани“, Центар за културу Смедерево, 2010	199
Др ВЕСНА КРЧМАР Узбудљиво позоришно сведочанство, романсирана поема Ружица Сокић, <i>Страси за леишењем</i> , Лагуна, Београд 2010.	202
Др СЕЛЕНА РАКОЧЕВИЋ Мирјана Закић, <i>Обредне песме зимској полугођа</i> . <i>Системи звучних знакова у традицији југоисточне Србије</i> , Музиколошке студије – дисертације, свеска 1/2009, Катедра за етномузикологију, Факултет музичке уметности у Београду	205
Др ЈЕЛЕНА ЈОВАНОВИЋ Јаворка Марков Јоргован, <i>Време безазлености</i> (<i>Дечије игре у Поморишју</i>), Савез Срба у Румунији, Темишвар 2010, 153 стране.	208
НАТАША МАРЈАНОВИЋ Тихомир Остојић, <i>Православно српско црквено ђеније</i> , главни и одговорни уредник др Даница Петровић, Матица српска и Музиколошки институт САНУ, Нови Сад–Београд 2010, 380 страна	210
IN MEMORIAM	
Мр ЗОРАН МАКСИМОВИЋ Портрет Луке Хајдуковића (1937–2010).	213
Др НИЦЕ ФРАЦИЛЕ СЕЋАЊЕ НА АКАДЕМИКА ЈЕРКА БЕЗИЋА (1929–2010)	216
Др МЕЛИТА МИЛИН Реч на комеморацији Душану Радићу (1929–2010), одржаној 28. априла 2010. у свечаној сали САНУ	219
ИМЕНСКИ РЕГИСТАР.	223

стваралаштва Срба ових крајева. Тиме се потврђује непобитна чињеница о континуитету одржања великог броја истих или сличних дечијих игара у живој традицијској пракси на истом терену, од времена пре више од два века, па скоро до данашњег дана.

Текст је писан без научних претензија. Описи игара су у првом плану. У завршном поглављу, *Уместо закључка*, ауторка опрезно даје смернице за успостављање паралела између појединих дечијих игара и колективних обреда и обичаја одраслих, ослањајући се на наводе из фолклористичке, историографске и културолошке литературе. На крају књиге налази се списак места у којима је прикупљана грађа и списак имена казивача. Следи речник мање познатих речи (пореклом руских, црквенословенских, турских, немачких и мађарских) и библиографија.

С обзиром на то да је терен о којем је реч у погледу дечијих игара до сада био неистражен, рад Јаворке Јоргован употпуњује тај недостатак: постојање њених записа потврда је присуства тих и таквих дечијих игара на датом терену. Ова књига, такође, на свој начин покрива – за турбулентне историјске прилике на датом географском подручју – велики временски размак између пређашњих, Текелијиних, и данашњих запажања о истим или истоверним појавама, сагледаних кроз сведочења неколико генерација.

Књига је скромно, али узорно опремљена: живе ликовне илустрације читаоцу приближавају реквизите о којима је реч у појединим описима игара. Уз то, поглед на насловну страну, са Текелијиним портретом спретно укомпонованим уз неколико цртежа из збирке, подстиче да се за књигом посегне и несвесно, као за непретенциозним наговештајем о топлини добро познатог, емотивно блиског садржаја. Отварањем књиге и стицањем увида у њену тематику овај утисак показује се сасвим оправданим, што представља још један квалитет.

Уз све наведено, збирка о којој је реч, по жељи саме ауторке, представља својеврстан омаж Сави Текелији. Њено објављивање је, наиме, истовремено прилог обележавању две стотине педесете годишњице рођења националног великана који је, како ова публикација подсела, далековидо дао допринос и на подручју српске фолклористике. Уз то, спокојним осмехом којим нас његов портрет поздравља са корица књиге, Текелија као да немо, а речито, указује на њен садржај и њен неодољиви печат који дају чари детињег доба.

Јелена Јовановић

UDC 821.163.41.09 Ostojić T.
783(497.11)(091)

Тихомир Остојић, ПРАВОСЛАВНО СРПСКО ЦРКВЕНО ПЈЕНИЈЕ

Главни и одговорни уредник др Даница Петровић, Матица српска и
Музиколошки институт САНУ, Нови Сад – Београд 2010, 380 страна

Пред нама је нотни зборник који је у последњим деценијама XIX века, за потребе ученика Велике новосадске православне гимназије, сачинио Тихомир Остојић. Већ као гимназијалац, будући филолог, професор језика и књижевности, професор црквеног појања и хорски диригент, Остојић је увидео потребу да се ученицима олакша овладавање

црквеним појањем. Свој прилог том задатку је принео, осим као врстан појац и музички педагог, мелографишући литургијске песме и пригодно их хармонизујући за хор. Управа Велике гимназије обезбедила је још тада, 1887. године, штампање четири књижице хорских деоница (сопран, алт, тенор и бас), под насловом: *Старо карловачко ѿјеније у Српској истоочној православној цркви, као што поју ученици Српске велике гимназије у Новом Саду сваке недеље и ѿразника на Св. литургији*. Девет година касније (1896) објављена је и друга, допуњена верзија овог Остојићевог нотног зборника, обogaњена предговором у коме је аутор указао на кључна питања о српској црквеној музици, њеном неговању и изучавању.

Данашње издање ове вишеструко значајне збирке приредиле су др Даница Петровић и Јелена Вранић (преводе уводних текстова на енглески језик припремила је Марија Петровић), према аутографима Остојићевих партитура из 1896, који се налазе у Ручописном одељењу Матице српске у Новом Саду. Збирка је допуњена уводним текстом Данице Петровић о целокупном односу Тихомира Остојића према српској музичкој баштини, као и потребним информацијама о начелима овог издања. Нотним записима претходе и поменути текстови Тихомира Остојића који су послужили као предговор претходном издању: „Неколико речи о овом делу и предмету“ и „Кратко правило црквено за ликовођу и певаче“. Зборник је објављен 2010. године у издању Одељења за сценске уметности и музику Матице српске и Музиколошког института САНУ.

Новообјављени Остојићев зборник сачињавају песме из Литургија Св. Јована Златоустог, Св. Василија Великог и Литургије пређеосвећених дарова, као и песме на Архијерејској служби, химне пригодног појања, на опелу и помену и песме о великим црквеним празницима – Господњим, Богородичиним и о Светом Сави. Приређене су већином за мешовити, а поједине за мушки хор. Посебна драгоценост овог богатог скупа песама су хармонизовани напеви српског великог појања. Традиционално мелизматично појање данас се и као једногласно ретко чује у црквама, а његови добри познаваоци су малобројни. По великом напеву појци најчешће поју херувимске и причасне песме на Литургији Св. Јована Златоустог и песме Канона евхаристије из Литургије Св. Василија Великог. Тихомир Остојић је, осим ових, у свом зборнику за четворогласни хор приредио и бројне друге напеве великог појања (*Блајослови душе моја Госјода, Досјојно првог, четвртог, шестог и осмог гласа, ирмосе великих празника, Молишвами Бојородици, Сјаси ни, Свјетје ѿшихј* итд.).

Остојићеве хармонизације су једноставно осмишљене. Традиционални народни напев црквених песама задржан је у деоници сопрана (односно првог тенора у аранжманима за мушки хор), а хармонски је употпуњен линијама осталих хорских гласова. Мелодијска кретања унутар појединачних деоница не излазе из лако савладивих регистарских опсега, а увек су у служби простог обogaњења основног напева у највишем гласу. Песме су записане у тоналитетима са малим бројем предзнака (Д-дур, Ф-дур, А-дур), те су и у том смислу једноставне за савладавање. Црквенословенски литургијски текстови фонетски су транскрибовани у савремено ћирилично писмо. Већина песама је записана у уобичајеној подели на дводелне или четвороделне тактове, која певачима омогућава лакше сналагање у нотном тексту. Изузетак су речитативне литургијске песме (Пс. 102, *Вјерују, Сјаси Христје Боже*) и поједини тропари, кондаци и прокимени, у којима је Остојић означавао тактове или места за узимање ваздуха пратећи интерпункцијске знаке литургијских текстова, односно мелодијске фразе напева. У појединим песмама

дате су и агогичке и динамичке назнаке, као додатно упутство за извођење диригентима и певачима.

Укратко, Остојићеве вишегласне аранжмане бисмо готово могли описати као хармонски употпуњено певничко појање, једноставно за учење, а подобно уобичајеном мелодијском, па и укупном динамичком току богослужења. У том смислу, одзвук Остојићевих хармонизација ће и у нашем времену сигурно бити природно прихваћен у храмовима у којима се негује српско народно појање. Зборник Тихомира Остојића је богато извориште нотног материјала које ће, надамо се, бити примамљиво за све љубитеље и истраживаче богослужбене музике. Верујемо да ће, као некадашње гимназијско музичко штиво, бити нарочито занимљиво и подстицајно мањим црквеним хорovima и аматерским ансамблима, али и професионалним црквеним музичарима који ће уз овај зборник употпунити знање, проширити репертоар и стећи нова појачка искуства.

Нашаша Марјановић

Зборник Матице српске за сценске уметности и музику
Излази двапут годишње
Издавач Матица српска
Уредништво и администрација: Нови Сад, Улица Матице српске 1
Телефон: 021/420-199, 6615-038
e-mail: mtisma@maticasrpska.org.rs
Matica srpska Journal of Stage Art and Music
Published semi-annually by Matica srpska
Editorial and publishing office: Novi Sad, ul. Matice srpske 1
Phone: 381 21 420-199, 6615-038
e-mail: mtisma@maticasrpska.org.rs

Уредништво је *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику*
бр. 44/2011 закључило 29. VI 2011.
За издавача: Проф. др Душан Николић
Стручни сарадник Одељења: Марта Тишма
Преводац за енглески језик: Биљана Радић Бојанић
Лектор и коректор: Татјана Пивнички Дринић
Технички уредник: Вукица Туцаков
Компјутерски слог: Слађана Новаковић
Штампа: КРИМЕЈ, Будисава

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад
78+792(082)

Зборник Матице српске за сценске уметности и музику / главни и одговорни уредник Зоран Т. Јовановић. – 1987, 1–, – Нови Сад : Матица српска, Одељење за сценске уметности и музику, 1987–, – 24 cm

Годишње по двоброј.

ISSN 0352-9738

COBISS.SR-ID 16339202

Штампање овог Зборника омогућило је
Министарство просвете и науке Републике Србије